

Vissa frågor om Försvarsmaktens organisation och verksamhet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionsyrkanden från allmänna motionstiden.

I motionerna tas frågor upp om skjutfält (Älvdalen och Ravlunda), hemvärnspersonalens vapenförvaring, civilt utnyttjande av militära resurser, Försvarsmaktens underhållstjänst, Vidselanläggningen samt flygutbildning i Uppsala och Ljungbyhed.

Utskottet

- understryker de gynnsamma förutsättningar som gäller vid *Älvdalens skjutfält* och *Vidsele*
- konstaterar att *Ravlunda* är huvudskjutfältet för P 7 och att några lämpliga alternativ inte finns
- konstaterar att ett antal åtgärder genomförts och nu ytterligare genomförs för att höja säkerheten *kring hemvärnspersonalens vapenförvaring*
- förutsätter att det i den fortsatta beredningen av 11 septemberutredningen kommer upp frågor om *Försvarsmaktens stöd till polisen*
- förutsätter att frågor om *redovisningssystem och faktureringsrutiner i Försvarsmaktens underhållstjänst* kommer att aktualiseras vid återrapporteringen av uppdrag enligt regleringsbrev
- konstaterar att det råder gynnsamma förutsättningar för *flygverksamhet vid Ljungbyhed* och att det flygplatsbolag som driver flygplatsen kan arbeta för ytterligare verksamhet där utan att riksdagen fattar beslut därom
- erinrar om att det tidigare framhållit att det inte är någon långsiktig lösning med *militär flygverksamhet i Uppsala*.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Vänsterpartiet har lämnat särskilda yttranden om hemvärnets vapenförvaring och Försvarsmaktens stöd till polisen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	4
Skjutfält.....	4
Motionsförslag.....	4
Utskottets ställningstagande	5
Hemvärnspersonalens vapenförvaring.....	6
Motionsförslag.....	6
Utskottets ställningstagande	7
Civilt utnyttjande av militära resurser	8
Motionsförslag.....	8
Utskottets ställningstagande	8
Försvarsmaktens underhållstjänst.....	10
Motionsförslag.....	10
Utskottets ställningstagande	10
Vidsel	11
Motionsförslag.....	11
Utskottets ställningstagande	11
Gemensam europeisk flygutbildning.....	12
Motionsförslag.....	12
Utskottets ställningstagande	13
Särskilda yttranden.....	14
1. Hemvärnspersonalens vapenförvaring (punkt 3) (v)	14
2. Civilt utnyttjande av militära resurser (punkt 4) (v)	14
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	15
Motioner från allmänna motionstiden.....	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Älvdalens skjutfält

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Fö201 och 2002/03:Fö233 yrkandena 1 och 2.

2. Ravlunda skjutfält

Riksdagen avslår motion 2002/03:Fö242.

3. Hemvärnspersonalens vapenförvaring

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Fö214 och 2002/03:Fö247.

4. Civilt utnyttjande av militära resurser

Riksdagen avslår motion 2002/03:Fö217.

5. Försvarsmaktens underhållstjänst

Riksdagen avslår motion 2002/03:Fö254 yrkande 14.

6. Vidsel

Riksdagen avslår motion 2002/03:Fö257.

7. Civil flygutbildning Ljungbyhed

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ub399.

8. Militär flygutbildning Uppsala

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ub523.

Stockholm den 6 maj 2003

På försvarsutskottets vägnar

Eskil Erlandsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eskil Erlandsson (c), Tone Tingsgård (s), Håkan Juholt (s), Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Ola Rask (s), Erling Wälivaara (kd), Berit Jóhannesson (v), Berndt Sköldestig (s), Rolf Gunnarsson (m), Britt-Marie Lindkvist (s), Heli Berg (fp), Åsa Lindestam (s), Karin Enström (m), Peter Jonsson (s) och Marie Nordén (s).

Utskottets överväganden

Skjutfält

Utskottets bedömning och förslag i korthet

Utskottet understryker den stora betydelse och de gynnsamma förutsättningar för övningar och skarpskjutning som råder på Älvdalens skjutfält.

Utskottet konstaterar att Ravlunda är huvudskjutfältet för P 7 och att några lämpliga alternativ inte finns.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Fö201, Fö233 yrkandena 1 och 2 samt Fö242.

Motionsförslag

I olika motioner behandlas *skjutfälten i Älvdalen och Ravlunda*.

Rolf Gunnarsson framhåller i *motion Fö201 (m)* att det finns en klar överkapacitet vid Älvdalens skjutfält. Fältet i Älvdalen borde vara en lämplig plats för övningar ingående i ett europeiskt samarbete. Motionären pekar på att det finns en framtidsvision framtagen som visar vilka investeringar som behövs. Det finns dock en stark oro för vad som skall hända med fältet efter den överenskommelse som Socialdemokraterna gjort på regeringsnivå med Miljöpartiet om kraftiga neddragningar inom försvaret. Motionären föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om *högre utnyttjande av skjutfältet i Älvdalen*.

Runar Patriksson understryker i *motion Fö233 (fp)* att EU:s krishanteringsstyrkor behöver samövas, och för dem borde Älvdalens skjutfält vara ett bra alternativ som plats för samövning för svenska styrkor i samverkan med övriga EU-styrkor. Här bör regeringen agera gentemot EU:s administration (*yrkande 1*). Motionären menar vidare att Norge har behov av ett nytt övningsfält och det norska försvaret borde erbjudas permanenta möjligheter att använda Älvdalens skjutfält som sitt eget övningsområde (*yrkande 2*).

Sven-Erik Sjöstrand och Sten Lundström menar i *motion Fö242 (v)* att de boende vid *Ravlunda skjutfält* under många år tagit upp problemen med buller från skjutfältet. Verksamhet vid fältet hämmar också enligt motionärerna kommunens utvecklingsmöjligheter, bl.a. när det gäller nybyggnation. Miljöorganisationer, agendaföreningar m.fl. har protesterat mot en planerad ökning av antalet skjutdagar på fältet, men ingen vet i dag riktigt hur det blir. Oron är stor för att de orter som ligger nära skjutfältet inte utvecklas utan snarare kommer att avvecklas. Oron är också stor för hur det går med havsvattnet i Hanöbukten, fisken, badstränderna, den säregna floran och fågellivet. Det finns också en oro för att Ravlundafältet skall användas för internationellt gemensamma övningar. Det bästa för området och de boende vore att

Ravlundafältet avvecklades. Med hänvisning till det anförda anser motionärerna att riksdagen skall ge regeringen i uppdrag att bemyndiga Försvarsmakten att *avveckla Ravlunda skjutfält*. Detta bör enligt motionärerna ges regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande

I *motionerna Fö201 (m) och Fö233 (fp)* pläderas för ett *högre utnyttjande av Älvdalens skjutfält*, bl.a. för utländska förband. Utskottet har tidigare vid olika tillfällen behandlat liknande motionsyrkanden om Älvdalens skjutfält.

I försvarsutskottets betänkande 2001/02:FöU2 anförde utskottet följande.

I Försvarsutskottets betänkande Vissa organisationsfrågor i Försvarsmakten (bet. 2000/01:FöU10) underströk utskottet den stora betydelse och de gynnsamma förutsättningar för övningar och skarpskjutning som finns på Älvdalens skjutfält. Utskottet framhöll att det torde finnas få platser i Europa som har liknande förutsättningar. Utskottet påpekade att regeringen har möjlighet att utan riksdagens närmare hörande besluta om tillstånd till främmande makt att t.ex. bedriva materieförsök eller övningar på svenskt territorium. Utskottet anförde vidare att regeringen och Försvarsmakten bör bedöma om det – utöver det behov av skjutfält som Försvarsmakten har – finns praktiska förutsättningar att låta främmande förband, t.ex. från Norge, öva på Älvdalens skjutfält.

Utskottet har inte haft anledning att ändra sitt tidigare ställningstagande varför *motionerna Fö201 (m) och Fö233 (fp) yrkandena 1 och 2 avstyrks*.

I *motion Fö242 (v)* yrkas att *Ravlunda skjutfält* skall *avvecklas*. Utskottet är medvetet om de miljöproblem i form av bl.a. buller som kan uppkomma i anslutning till Försvarsmaktens skjutfält. Utskottet har inhämtat att samarbetsorganet Ravlundarådet har inrättats för att hantera sådana frågor vid Ravlunda skjutfält. Utskottet kan för sin del konstatera att Ravlunda är huvudskjutfältet för Södra skånska regementet (P 7) vid skarpskjutning med pansarförband. Fältet medger manövrering med mekaniserade förband och skjutning med långräckviddiga vapen. Några lämpliga alternativ till Ravlundafältet finns inte för detta i södra Sverige. Det är därför nödvändigt att behålla och utnyttja Ravlundafältet för att kunna utbilda de mekaniserade förbanden i södra Sverige.

Med anledning av det anförda anser *utskottet* att *motion Fö242 (v) bör avslås*.

Hemvärnspersonalens vapenförvaring

Utskottets bedömning och förslag i korthet

Utskottet konstaterar att ett antal åtgärder genomförts de senaste åren för att öka säkerheten kring hemvärnspersonalens vapenförvaring. Den nyligen genomförda utredningen om vapenförvaringen leder nu också till att säkerheten höjs ytterligare. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Fö214 och Fö247.

Motionsförslag

I ett par motioner behandlas frågan om *skärpta krav för hemvärnspersonalens vapenförvaring*.

I *kommittémotion Fö214 (v)* av Berit Jóhannesson m.fl. påpekar motionärerna att Sverige har relativt hårda regler vad gäller att tillåta privatpersoner att få bruka och äga skjutvapen. Det finns, förutom jägarna, en grupp människor som har tillåtelse att *förvara skjutvapen i sina hem*, nämligen *hemvärnsskåren*, och bestämmelserna är inte alls lika stränga för hur denna grupp skall förvara sina vapen. Under efterkrigstidens försvarsdoktriner har invasionshotet varit en utgångspunkt. Det var då av nöden att hemvärnsmännen hade tillgång till fullständig personlig militär utrustning i sina hem, inkluderande skjutvapen. Sedan det kalla kriget tagit slut, finns inte invasionshotet. I det nya försvaret finns fortfarande uppgifter för ett hemvärn men de kommer mer sällan att vara av så akut karaktär att det är nödvändigt med förvaring av hela utrustningen i hemmen. Att skjutvapen och ammunition finns i hembygden, t.ex. på regemente eller på polisstation, torde räcka. Motionärerna är dock medvetna om att det kan finnas skäl till dispenser för dessa hårdare regler. I de fall dispenser beviljas kan det dock vara nödvändigt att skärpa bestämmelserna så att de kommer i paritet med jägarkårens. Vänsterpartiet anser att de *skjutvapen* som i dag får förvaras i hemmet borde *förvaras under betydligt mer skyddade förhållanden*. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Alf Eriksson föreslår i *motion Fö247 (s)* en *bättre kontroll av hemvärnspersonalens vapen*. Motionären påpekar att det varje år försvinner ett antal vapen från hemvärnsmän. Det finns därför anledning att se över säkerheten vad gäller hemvärnsmännens vapenhållande. I dag finns det inte några krav på att hemvärnsmännens vapen skall hållas inlåsta i vapenskåp, endast att vapnens olika delar skall hållas särade från varandra och gömda. Vapenskåp bör vara ett krav för hemvärnsmännen såsom det är ett krav för övriga privatpersoner som innehar vapen. Besiktning av militära vapen årligen och kontinuerlig kontakt med hemvärnsmännen bör vara en självklarhet. Motionären föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om *ökad säkerhet vid vapenhållande av hemvärnsmän*.

Utskottets ställningstagande

I *kommittémotion Fö214 (v)* och *Fö247 (s)* förordas en skärpning av reglerna för vapenförvaringen hos hemvärnspersonalen.

Utskottet har vid sin beredning av ärendet fått en särskild föredragning av Försvarsmakten om *hemvärnspersonalens vapenförvaring*.

Enligt vad utskottet erfarit får hemvärnspersonal som tilldelats skjutvapen förvara vapnet med ammunition i bostaden om chefen för ett militärdistrikt eller den denne bestämmer har godkänt bostaden som förvaringsplats och lämnat skriftligt tillstånd till en sådan förvaring. Före antagning till hemvärdet kontrolleras personalens hem.

Skjutvapen som förvaras i bostaden skall vara delat med vital vapendel på ett annat ställe än vapnets huvuddel. Förvaringsstället skall väljas så att det blir svårt att upptäcka för en obehörig. Om det finns säkerhetsskåp som är godkänt för vapenförvaring, skall vapnets huvuddel förvaras i detta.

Försvarsmakten har anskaffat patronlägeslås till automatkarbinen (Ak 4) för att göra vapnet obrukbart vid tillgrepp. Patronlägeslåset lämnades ut till hemvärnspersonalen 2001. Patronlägeslåset skall alltid vara monterat på vapnets huvuddel då vapnet inte är i bruk.

Försvarsmakten har under 2002 genomfört en utredning om hemvärdets förvaring av eldhandvapen. Utredningen har lett till att ett antal åtgärder skall vidtas. Bl.a. skall nuvarande kontrollformer och rutiner utvecklas när det gäller hemvärnspersonalens vapenförvaring. Vidare skall förberedelser vidtas så att vapen eller nycklar till patronlägeslås, med mycket kort varsel, kan samlas in och förvaras på ett säkert sätt vid en ökning av den kriminella hotbilden. De kulsprutepistoler som avtalspersonalen (lottor, FBU-personal etc.) inom hemvärdet har skall centralförvaras och således inte förvaras i hemmen.

Utskottet kan konstatera att ett antal åtgärder genomförts de senaste åren för att öka säkerheten kring hemvärnspersonalens vapenförvaring. Bl.a. har personalen tilldelats patronlägeslås till automatkarbinerna. Den utredning som genomförts om vapenförvaringen leder nu också till att säkerheten höjs ytterligare. Utskottet kan också konstatera att hemvärnspersonal icke sällan förvarar sina vapen på annan plats än i bostaden, dvs. i vapenkassun eller förråd. Utskottet har för sin del inget emot om förvaringen av vapen sker i än högre grad i kassuner och förråd. Detta skulle ytterligare förhindra att vapnen kommer i händerna på obehöriga. Det är utskottets bedömning att Försvarsmakten m.fl. ägnar frågor om säker vapenförvaring stor uppmärksamhet. Något uttalande från riksdagens sida synes inte vara nödvändigt. Med det anförda behöver *motionerna Fö214 och Fö247 inte bifallas*.

Civilt utnyttjande av militära resurser

Utskottets bedömning och förslag i korthet

Utskottet förutsätter att frågor av det slag som motionärerna väcker kommer att tas upp i den fortsatta beredningen av 11 septemberutredningen.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Fö217.

Motionsförslag

I *kommittémotion Fö217 (v)* av Berit Jóhannesson m.fl. tar motionärerna upp frågan om *civilt utnyttjande av militära resurser*. Regeringen har reglerat möjligheterna för Försvarsmakten att stödja det civila samhället. Det är enligt Vänsterpartiet bra att militära resurser kan användas för att stödja det civila samhället. Nu har det enligt motionärerna framkommit att det råder en viss tolkningsförvirring vad gäller begränsningar i Försvarsmaktens möjligheter att stödja det civila samhället. Det har bl.a. påståtts att det, så länge det finns personal med utbildning för den aktuella utrustningen, skulle vara möjligt för t.ex. polismakten att låna tunga militära vapen. Motionärerna menar att det måste klargöras för alla och envar att Försvarsmaktens stöd till det civila samhället inte inkluderar vapen eller annan, för direkt strid, avsedd materiel. Vänsterpartiet anser att regeringen skyndsamt bör tillse att det *tas fram reglerande direktiv* där det framgår på ett tydligt sätt vilken typ av militär materiel som ej kan komma i fråga för ett civilt utnyttjande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande

Förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet trädde i kraft så sent som den 1 juli 2002. Förordningen reglerar bl.a. *Försvarsmaktens stöd till polisen*. Av 7 § i förordningen framgår att när stöd lämnas får Försvarsmaktens personal inte användas i situationer där det finns risk för att den kan komma att bruka tvång eller våld mot enskilda.

I ett svar i riksdagen i oktober 2002 har försvarsministern framhållit att huvudregeln enligt förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet säger att begäran om stöd till polisen skall göras av Rikspolisstyrelsen. Försvarsministern framhöll att för Försvarsmaktens del innebär författningsregleringen att Försvarsmakten får lämna stöd. Det är enligt försvarsministern alltså Försvarsmakten själv som i varje enskilt fall avgör om stöd skall lämnas, med vilka resurser och på vilket sätt. Ett beslut att lämna stöd fattas inom ramen för Försvarsmaktens ordinarie ansvar. I svaret påpekades dessutom att vid tillämpningen av förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet har således såväl polisen som Försvarsmakten ett ansvar för att Försvarsmaktens resurser används på ett för samhället godtagbart sätt.

I mars 2003 lämnade 11 september-utredningen sitt betänkande Vår beredskap efter den 11 september (SOU 2003:32). En av huvudfrågorna i betänkandet rör Försvarsmaktens roll vid omfattande terroristattentat. Utredningen föreslår att statsmakterna uttryckligen ansluter sig till en grundlagstolkning som innebär att regeringen får insätta rikets försvarsmakt eller del därav i strid för att möta ett väpnat angrepp mot riket även när det inte härrör från en främmande stat. En sådan tolkning har enligt utredningen numera folkrättsligt stöd.

Utredningen lämnar också förslag till en ny lag om vissa befogenheter för Försvarsmakten under fredstid som bygger på denna tolkning. Vid ett väpnat angrepp mot riket eller överhängande hot om sådant angrepp och då regeringens beslut inte kan avvaktas utan omedelbar fara för rikets säkerhet, för människoliv eller för omfattande förstörelse av egendom får Försvarsmakten enligt föreskrifter i lagen bruka det våld som är nödvändigt för att avvärja den omedelbara faran oberoende av om angreppet eller hotet kan antas härröra från främmande stat. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

Utredningen föreslår också

- att Försvarsmakten tillfälligt får medverka vid bevakning av civila skyddsobjekt efter begäran av länsstyrelse,
- att Rikspolisstyrelsen och Försvarsmakten har ett organiserat samarbete för att kunna hantera omfattande terroristangrepp där NBC-stridsmedel används samt hot om sådana angrepp,
- att nämnda myndigheter gemensamt prövar behovet av och förutsättningarna för att specialutbildad militär personal från Försvarsmakten i vissa situationer förstärker polisens nationella insatsstyrka.

Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som försvarsministern framfört i sitt svar i riksdagen i denna sak och förutsätter dessutom att frågor av det slag som motionärerna väcker kommer att tas upp i den fortsatta beredningen av 11 september-utredningen. *Kommittémotion Fö217 (v) avstyrks därför.*

Försvarsmaktens underhållstjänst

Utskottets bedömning och förslag i korthet

Regeringen har i regleringsbrevet för 2003 beslutat om återrapporteringskrav för Försvarsmaktens logistik. Utskottet förutsätter att frågor om *redovisningssystem och faktureringsrutiner i Försvarsmaktens underhållstjänst* kommer att aktualiseras i detta sammanhang.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Fö254 yrkande 14.

Motionsförslag

I den kristdemokratiska *kommittémotionen Fö254 (kd)* av Erling Wäliivaara m.fl. hänvisas till att riksdagen våren 2001 (bet. 2000/01:FöU9) godkänt inrättandet av den nya organisationsenheten *Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet*. Vid behandlingen av förslaget betonade försvarsutskottet vikten av att de mycket stora förändringar som nu sker inom underhållsorganisationen verkligen leder till avsedda effektivitetsvinster och kostnadsreduceringar. Kristdemokraterna anser att tydliga krav på bl.a. redovisningssystem och faktureringsrutiner bör fastställas för Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet för att möjliggöra god uppföljning och ekonomi och verksamhet i förhållande till budget (*yrkande 14*).

Utskottets ställningstagande

I *kommittémotionen Fö254 (kd)* framhålls att tydliga krav på bl.a. redovisningssystem och faktureringsrutiner bör fastställas för Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet för att möjliggöra god uppföljning och ekonomi och verksamhet i förhållande till budget.

Utskottet har inhämtat att regeringen i regleringsbrevet för år 2003 beslutat om återrapporteringskrav för Försvarsmaktens logistik (FMLOG). Av återrapporteringskraven framgår att Försvarsmakten bl.a. skall redovisa hur Försvarsmaktens målsättningar för rationaliseringar och besparingar inom underhållstjänsten och stödverksamheten har uppnåtts. En jämförelse mellan de av Försvarsmakten i budgetunderlaget för 2003 budgeterade kostnadsreduceringarna och utfallet skall redovisas och kommenteras. Utskottet förutsätter att frågeställningar av det slag som motionärerna tar upp kommer att aktualiseras i detta sammanhang.

Enligt *utskottets* bedömning bör därmed *kommittémotion Fö254 (kd)* yrkande 14 till huvudsaklig del bli tillgodosedd och *avstyrks* därmed.

Vidsele

Utskottets bedömning och förslag i korthet

Enligt utskottet råder utomordentligt gynnsamma förutsättningar för provning och testning vid Vidseleläggningen. I en nyligen genomförd utredning föreslås olika åtgärder för att utveckla verksamheten i Norrlands inland.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Fö257.

Motionsförslag

Anders Sundström och Lennart Klockare menar i *motion Fö257 (s)* att det för att framgångsrikt utveckla ny teknik inom det militära och civila flyget krävs goda tillgångar till provning och testning. I Norrbotten finns vid *Vidseleläggningen* kanske EU-ländernas bästa anläggning för provning och testning av flyg- och robotsystem. Ingen annanstans inom EU finns ett så stort sammanhängande område som kan användas för sådan verksamhet. Det är nu angeläget att omvandla denna anläggning från att huvudsakligen vara en del av det svenska försvaret till att bli ett företag som ges möjligheter att aktivt sälja sina tjänster på en större marknad. Regeringen bör därför ta ett initiativ i denna riktning. Motionärerna föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om *utökad testverksamhet vid provnings- och testplatsen i Vidsele i Norrbotten*.

Utskottets ställningstagande

Verksamheten vid Vidsele bedrivs av Försvarets materielverk. Materielverket får enligt sin instruktion inom sitt verksamhetsområde tillhandahålla tjänster även åt andra än försvarets myndigheter (förordning (1996:103) med instruktion för Försvarets materielverk).

I februari 2002 tillsatte regeringen en särskild förhandlingsman för att föreslå åtgärder som stöder, stimulerar, utvecklar och kompletterar bil- och komponenttestklusterverksamheten i övre Norrlands inland. Utredningsmannen överlämnade rapporten till Näringsdepartementet i början av april 2003. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om de utomordentligt gynnsamma förutsättningar som gäller för provning och testning vid Vidseleläggningen. Utskottet har ingen erinran om verksamheten utvidgas vid anläggningen som en följd av åtgärder inom ramen för Försvarets materielverks befogenheter. Utskottet kan också konstatera att i ovannämnda rapport behandlas frågor av det slag som tas upp i motionen. Mot bakgrund av det anförda anser *utskottet* att *motion Fö257 (s)*, vari yrkas att testverksamheten vid Vidseleläggningen skall utökas, *inte behöver bifallas*.

Gemensam europeisk flygutbildning

Utskottets bedömning och förslag i korthet

Utskottet anser att det råder utmärkta förutsättningar för flygverksamhet vid Ljungbyhed och att det flygplatsbolag som driver flygplatsen kan verka för att ytterligare civil pilotutbildning etableras där utan att riksdagen fattar beslut därom.

Utskottet erinrar om att det tidigare framhållit att det inte är någon långsiktig lösning med militär flygverksamhet i Uppsala.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ub399 och Ub523.

Motionsförslag

I ett par motioner behandlas *placering av gemensam europeisk flygutbildning*.

Margareta Pålsson framhåller i *motion Ub399 (m)* att F 5-området i *Ljungbyhed* både genom sitt läge, den befintliga infrastrukturen och övriga tillgångar är en nationell och internationell resurs, som inte bör gå till spillo. Under överskådlig tid kommer kvalificerad flygutbildning, dels för att tillgodosätta behovet av piloter, dels för att öka flygsäkerheten, att behövas både i ett svenskt och i ett europeiskt perspektiv. Ljungbyhed har enligt motionären även i ett internationellt perspektiv unika förutsättningar. Här ligger en svensk exportprodukt och väntar. Tänkbara utvecklingsmöjligheter är att den statliga flygutbildningen (TFHS) utvecklas, initiativ tas till att lokalisera även icke statlig flygutbildning till Ljungbyhed, flygrelaterade verksamheter som forskning och utveckling knyts ytterligare till området samt att annan utbildning såsom utbildning av flygtekniker och övrig markpersonal lokaliseras i större utsträckning till Ljungbyhed. Förutsättningar skapas för att internationella aktörer stimuleras till att nyttja de unika tillgångarna i Ljungbyhed. Här kan ett europeiskt centrum för grundläggande flygutbildning lokaliseras med en utbildningskostnad per elev långt under de priser det kostar på andra sidan Atlanten. Motionären föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om *ett europeiskt centrum för grundläggande flygutbildning*.

Mikael Oscarsson och Lennart Hedquist påpekar i *motion Ub523 (kd, m)* att Sverige i september 2002 gått in i ett europeiskt samarbete för en gemensam flygskola. Målsättningen är att det år 2010 skall finnas två-tre gemensamma flygskolor för hela Europa. Sverige måste nu arbeta för att en av dessa flygskolor placeras i vårt land. Det finns många skäl till varför Upplands flygflottilj då skulle vara det bästa stället att lansera. Här finns start- och landningsbanor, logement, stort bergrum samt närhet till huvudstaden och Arlanda. Dessutom finns närhet till flygövningsområde både över hav och land. Motionärerna föreslår att regeringen bör agera för att *en av de planerade gemensamma europeiska flygskolorna placeras på Upplands flygflottilj*.

Utskottets ställningstagande

I *motion Ub399 (m)* lämnas förslag om ett *uropeiskt centrum för grundläggande flygutbildning i Ljungbyhed*.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det råder utmärkta förutsättningar för flygverksamhet av olika slag vid Ljungbyhed. Staten har därför lokaliserat Trafikflyghögskolan (TFHS) dit. Skolan bedriver civil pilotutbildning numera under Lunds universitets huvudmannaskap. Ansvaret för flygplatsen har övergått från staten till Klippans kommun i ett flygplatsbolag. Detta bolag kan enligt utskottet utan att riksdagen fattar beslut därom verka för att ytterligare civil pilotutbildning etableras vid Ljungbyhed. *Utskottet avstyrker därför motion Ub399 (m)*.

I *motion Ub523 (m, kd)* anses att regeringen bör agera för en *gemensam europeisk militär flygutbildning i Uppsala*.

I sitt betänkande 2000/01:FöU2 Den militära flygutbildningen m.m. uttalade försvarsutskottet att Försvarsmakten bör fortsätta sin medverkan i samarbetet om en framtida europeisk grundutbildning av stridsflygare. En internationell samverkan om militär flygutbildning biträdades av utskottet. I betänkandet ansåg dock försvarsutskottet att det inte är någon långsiktig lösning med militär flygverksamhet i Uppsala. *Utskottet* gör ingen annan bedömning nu varför *motion Ub523 (m, kd)* inte bör bifallas.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Hemvärnspersonalens vapenförvaring (punkt 3) (v)

av Berit Jóhannesson (v).

Vänsterpartiet framställde att hemvärnspersonalens vapen borde förvaras under mer skyddade förhållanden. Försvarsmakten har under 2002 genomfört en utredning om hemvärnets förvaring av eldhandvapen. Utredningen har lett till att ett antal åtgärder skall genomföras i syfte att förbättra säkerheten. Kontroll och rutiner skall utvecklas. Vidare skall man förbereda så att vapen eller nycklar till patronlägeslås kan samlas in vid en ökning av den kriminella hotbilden.

Utskottet har också uttryckt att det för sin del inte har något emot om förvaring av vapen sker i än högre grad i kassuner och förråd då detta ytterligare skulle förhindra att vapen kommer i händerna på obehöriga. Detta är ett stöd för tankarna och intentionen i motionen.

Därför bifaller jag utskottets betänkande i frågan. De nya reglernas intention och effektivitet bör dock följas upp av både Försvarsmakten och försvarsutskottet i framtiden.

2. Civilt utnyttjande av militära resurser (punkt 4) (v)

av Berit Jóhannesson (v).

När det gäller Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet med personella resurser formuleras begränsningarna i förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. I utskottets svar på vår motion framhålls att såväl polis som Försvarsmakten har ett ansvar för att Försvarsmaktens resurser används på ett för samhället godtagbart sätt. I 7 § i förordningen klargörs att Försvarsmaktens personal inte får användas i situationer där det finns risk för att den kan komma att bruka tvång eller våld mot enskilda. Utskottet har citerat denna paragraf. Förordningens paragraf samt det faktum att det åligger såväl polis som de militära myndigheterna att lämna stöd på ett för samhället godtagbart sätt bör vara klara signaler till respektive myndighet med vilken materiel stödet kan lämnas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:Fö201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett högre nyttjande av skjutfältet i Älvdalen.

2002/03:Fö214 av Berit Jóhannesson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nya bestämmelser vad gäller förvaring av hemvärnsfrivilligas vapen.

2002/03:Fö217 av Berit Jóhannesson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen presenterar ett tydligt regelverk vari det framgår vilken typ av militär materiel som ej kan komma det civila samhället till del.

2002/03:Fö233 av Runar Patriksson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Älvdalens skjutfält bör erbjudas EU:s försvarsenhet som övningsfält.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör erbjuda grannlandet Norge Älvdalens skjutfält som permanent övningsområde.

2002/03:Fö242 av Sven-Erik Sjöstrand och Sten Lundström (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla Ravlunda skjutfält.

2002/03:Fö247 av Alf Eriksson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökad säkerhet vid vapenhållande av hemvärnsmän.

2002/03:Fö254 av Erling Wälivaara m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliga krav på bl.a. redovisningssystem och faktureringsrutiner bör fastställas för Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet.

2002/03:Fö257 av Anders Sundström och Lennart Klockare (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökad testverksamhet vid provnings- och testplatsen i Vidsel i Norrbotten.

2002/03:Ub399 av Margareta Pålsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett europeiskt centrum för grundläggande flygutbildning.

2002/03:Ub523 av Mikael Oscarsson och Lennart Hedquist (kd, m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör agera för att en av de planerade gemensamma europeiska flygskolorna placeras på Upplands flygflottilj.